

Experti vyzývají sněmovnu: zákon o státních zaměstnancích potřebuje čtyři klíčové změny

Návrh zákona o státních zaměstnancích míří do třetího čtení v Poslanecké sněmovně. Podle odborných organizací a akademiků ale ve stávající podobě nepředstavuje dobrou reformu státní správy. Neřeší její hlavní problémy a naopak ruší nebo oslabuje nástroje, které chrání profesionalitu a nestrannost úřadů. Odborné organizace proto vyzývají poslankyně a poslance, aby podpořili čtyři klíčové pozměňovací návrhy.

Návrh slibuje modernizaci, ale hlavní problémy neřeší

Návrh zákona předložila skupina vládních poslanců. Jeho deklarovaným cílem je modernizace státní správy, snížení administrativní zátěže a pružnější řízení úřadů. Podle expertů však současné znění neřeší roztržitěné řízení lidí, slabou práci s talenty, nízké finanční ohodnocení ani nemotivující platový systém. Neobsahuje ani opatření, která si vláda stanovila ve své Hospodářské strategii Česko: Země pro budoucnost 2.0.

„Státní správa změny potřebuje. Tento návrh ale neřeší její hlavní slabiny. Místo práce s talenty, modernějšího odměňování a lepší koordinace napříč resorty oslabuje pojistky, které mají chránit profesionalitu a nestrannost úřadů. Proto poslance vyzýváme, aby před třetím čtením podpořili čtyři klíčové pozměňovací návrhy,“ říká Dominika Křížová, analytička projektu Stát ve formě.

Čtyři změny, které mohou návrh zlepšit

Odborné organizace a akademici vyzývají poslance k podpoře čtyř pozměňovacích návrhů. Ty podle nich mohou zabránit největším

rizikům současného znění a zachovat základní předpoklady profesionální a nestranné státní správy.

1. Zachovat služební komisi

Služební komise je rychlou pojistkou proti nezákonným a účelovým zásahům do státní správy. Chrání státní zaměstnance v situacích, kdy mohou čelit tlaku kvůli tomu, že trvají na zákonném a nestranném postupu. Pokud by tato pojistka zanikla, zůstala by v řadě případů až soudní ochrana. Ta je důležitá, ale přichází pozdě a nemusí zabránit okamžitému poškození fungování úřadu nebo ztrátě odborné kontinuity.

2. Zachovat kariérní linku pro odborníky

Kariérní linka pro odborníky umožňuje profesní růst i lidem, kteří nechtějí nebo nemají přecházet do vedoucích funkcí. To je důležité zejména u právníků, analytiků, IT specialistů a dalších profesí, bez kterých moderní státní správa nemůže fungovat. Pokud stát neumí nabídnout odborníkům perspektivu růstu mimo manažerské pozice, ztrácí expertizu a hůře konkuruje soukromému sektoru.

3. Zachovat pozici nejvyššího státního tajemníka

Nejvyšší státní tajemník zajišťuje koordinaci státní služby napříč resorty. To je důležité proto, že personální politika je dnes roztržštěná mezi jednotlivá ministerstva a stát nedokáže dostatečně jednotně pracovat s nábořem, rozvojem lidí, talenty ani vrcholným managementem. Pokud má státní správa fungovat jako celek, potřebuje v řízení lidí více koordinace, ne méně.

4. Posílit odpovědnost státního tajemníka za fungování úřadu

Státní tajemník dnes odpovídá především za personální řízení a hodnocení zaměstnanců. Podle expertů je ale potřeba jasněji propojit jeho roli také s odpovědností za fungování úřadu jako organizace. Politické vedení má určovat priority a státní tajemník má pomoci zajistit, aby je úřad dokázal odborně, zákonně a efektivně realizovat. Jasnější odpovědnost může přispět k lepšímu řízení ministerstev, omezení resortismu a větší kontinuitě agend.

Vláda se vzdaluje vlastním cílům

„Vláda opakovaně říká, že chce moderní, efektivní a profesionální stát. Konkrétní užitečné návrhy pro reformu státní správy obsahuje i vládní Hospodářská strategie. Předložený návrh zákona ale nic z toho neobsahuje. Pokud má být stát výkonnější, musí umět přitahovat kvalitní lidi, pracovat s talenty a chránit odborné rozhodování před politickými tlaky,“ říká Karolína Kopka, ředitelka iniciativy Česko, funguj!

Skutečná reforma musí projít odbornou debatou

Podle expertů nejde o odmítání změn ve státní správě. Naopak upozorňují, že skutečná reforma je nutná. Měla by ale být připravena odborně, projít standardní debatou a zaměřit se na skutečné příčiny problémů české státní správy. Současný návrh byl předložen jako poslanecký, tedy mimo standardní vládní legislativní proces a bez klasického připomínkového řízení.

„Čtyři pozměňovací návrhy jsou minimální úpravy, které mohou zabránit největším rizikům. Zároveň ale platí, že debata tím nekončí. Česká republika potřebuje hlubší reformu státní služby, která bude řešit práci s lidmi, odměňování, koordinaci, odpovědnost a schopnost státu fungovat jako celek. My jsme připraveni se do diskuse o ní aktivně zapojit,“ doplňuje Dominika Křížová.